

Dragi, o moj predragi, ko pomislim, da si bil na svetu še pred enim letom, ko sem stala tu sama v snegu in nisem videla sledu tvojih stopinj, nisem čula niti za hip, kako tone molk ob tvojem glasu, in sem štela, obroček za obročkom, vse svoje verige, kakor da ne bi mogle nikoli odpasti ob udarcu tvoje roke. — Naj bo, zdaj pijem iz velike čaše življenja, ki je polna čudes. Prečudno zares, da nisem nikoli čutila, da je kretanja tvojega telesa ali samo tvoja beseda presekala z drgetom noč in dan, prečudno, da nisem nikoli zaslutila tvoje prisotnosti v belih cvetih, ki si jih videl rasti! Tako so zakrknjeni brezbožniki, ki ne morejo razkriti Boga, oddaljenega njihovim očem.

LJUBEZEN V AMERIKI

LOUIS ADAMIČ

Naslednji odlomek je vzet iz novega Adamičevega romana „The Darkened Plain“¹ (slovenski: „Otemnela planota“), ki ga je napisal v zadnjih šestih mesecih v Jugoslaviji. Roman obravnava ekonomske, socialne, kulturne in duhovne sile v U. S. A. in njih krizo po svetovni vojni, zlasti pa po letu 1928.

Glavna oseba romana je mladi žurnalista Peter Gale (angleška izgovorjava: Gejl), čigar ded je bil slovenski izseljenec, delavec Anton Galé, ki je poginil v boju med delavci in policijo leta 1886. v Chicagu. Petrov brat Andy je raketir, ki ga leta 1928. v Chicagu tudi ubijejo. Petrova sestra Margaret je poročena z nekim kapitalistom v Novi Angliji. Druge važne osebe romana so: Jack Manes, levičarski delavski agitator; Roger Adams, radikalen intelektualec (radikalen v ameriškem pomenu besede, levičar, marksist; op. prev.); Seren Adams, Rogerjeva žena, ki deluje v delavskem gibanju; Marcia, hči Rogerja in Serene Adams, ki se tudi udejstvuje v delavskem gibanju in postane Petrova žena; in Richard Stedman, Margaretin mož, ki je bolj ali manj tipičen ameriški industrijec.

¹ Ta Adamičev roman bo v celoti izdala založba Tiskovne zadruga prihodnje leto. (Op. ur.)

Pod pritiskom splošne krize ameriškega življenja in zaradi stika z Jackom Manesom, z Rogerjem in Sereno Adams ter Marcijo, se razvije Peter v socialnega pisatelja in intelektualca. V njegovem značaju in življenju ter v značajih in življenju drugih oseb romana, skuša Louis Adamič prikazati težki in tragični položaj, ki ga preživlja eden največjih narodov sveta.

I

S štirinajstimi leti je bila Marcia tenka in oglata; ko ji je bilo šestnajst let, je dobil njen obraz čiste, gladke poteze; njeno vitko, krepko telo je postalo gibčno in ljubko; vsa njena oseba je izražala v vedenju in kretnjah svojevrsten, pogumen slog.

Ko je končala srednjo šolo, je prav tako kakor nekoč njena mati Seren hodila v različne specialne tečaje na raznih newyorških univerzah in pokazala hitro razumevanje in živahnost. Najrajši je nosila preprosto, ceneno obleko: krila, bluže, sviterje, čevlje z nizkimi petami. S šestnajstimi leti si je postrigla lase, s sedemnajstimi jih je pustila spet rasti in jih potem česala gladko nazaj ter jih na tilniku zvijala, tako da so se videla mala ušesca.

Ko je bila stara sedemnajst let in pol, je bila Marcia popolnoma razvita. Visoka je bila pet čevljev in pet palcev, nekoliko večja od matere, in je tehtala 118 funtov. Podobna je bila razumni mladi živalci, recimo, plemenitemu konjičku, polnemu občutljivega, razkošnega življenja. Imela je temnorjave oči, podobne Sereninim, lepe obrvi, precej velika usta s polnimi ustnicami, raven nosek, majhno jamico na bradi in svetlo kožo z lahno, naravno rdečico na licih. Razen nekoliko pudra ni uporabljala kozmetičnih sredstev. V njeni govorici je bil podjeten humor; rabila je dialektične besede, krepke rečenice in male kletvice, ki jih je tu in tam pobrala ali iznašla sama.

Ljubila je svoje telo. Po kopeli ali preden je legla v posteljo, je pogosto stopila gola pred veliko zrcalo v kopalnici ali v svoji sobi, iztezala roke navzgor ali vstran, se dvignila na prstke in opazovala pri tem gibanje svežih, trdnih prsi, rahlo naznačena rebra in ploski trebuh; vrtela je telo in boke in brcala z vitkimi nogami; občudovala je vse svoje bitje, občudovala lahni soj svoje kože; čutila se je čudovito čisto in zdravo; bila je ponosna na izrazitost svojega telesa, na svojo svežo zmogljivost.

Mlade in tudi starejše može je privlačevala; mnogi so ji povedali, da si je želijo, prosili so jo, naj jim dovoli, da jo ljubijo, ji predlagali zakon. V tem pogledu se je Serenina mladost skoraj točno ponovila pri njeni hčeri. Marcia sama je bila polna neke čudne notranje zmede in je odkritosrčno

povedala Sereni in drugim intimnim prijateljem, da „bi strašno rada izvedela iz skušnje, kaj je spolnost, ne samo po knjigah“ — ali Seren in ona sta imeli o tem dolge pogovore, ki se jih je smel včasih udeležiti tudi oče, Roger.

Seren, modra, skrbna, pogumna Seren, je svetovala hčeri, naj se nikar ne prenagli; da mora zelo dobro poznati moža in vse njegove lastnosti, preden se mu podari. „Nemara sem staromodna, dragica, prav za prav popolnoma gotovo sem . . . Dekle potrebuje fanta itd., ali danes, v tem času, mislim, da že kar vražje preveč poudarjajo spolnost. Mladiči imajo dandanes povsem prenapete pojme o njej. Po mojem mnenju je moderna spolnost v mnogih primerih nevrotična zadeva, reakcija na pomanjkanje spolnosti v prejšnjih generacijah; prenagljena je in umazana; dekleta se udajajo prvemu, ki si jih poželi, fantom, ki jih nekje poberejo, in pol ure potem je vse končano . . . Jaz bi počakala. In nato bi se, če le mogoče, omejila na enega fanta, kakor hitro najdem pravega in se prepričam, da je pravi. Kako ga najdeš in kako boš vedela, da je pravi, to je tvoja stvar . . . Kolikor toliko uravnovešeno žensko, mislim, more spolnost zadovoljevati le potem, ko je nekaj časa živela z istim možem — z možem, ki je obziren do nje, ki jo spoznava in je pripravljen na poskuse. Menjavanje, mislim, je zadnje. Nevarno je; tako ti zmeša življenje, kakor ga ne more nič drugega. Imela sem dosti prilik in mogla bi jih dobiti še več, ali rajši sem se stoo odstotno držala Rogerja; in čeprav sem tako brez dvoma zamudila nekaj prijetnih razburjenj, mislim, da sem zamudila tudi precej nesreče in se obvarovala, da nisem pahnila drugih v nesrečo. In mislim, da sem na koncu koncev zaradi tega boljši človek; več sem lahko delala, in mi trije imamo prijeten dom . . . Moški spolni organ je važen, a važnejši je ostali mož. Moraš ga ljubiti vsega, ali pa postane spolno občevanje bolj ali manj grdo —“

Med sedemnajstim in dvajsetim letom so bili Marcijina najljubša zabava dolgi pogovori z Rogerjem ali Sereno ali obema ali s kakšnim njunim prijateljem, pa tudi pogovor drugih je rada poslušala. Rada je govorila o knjigah, politiki, gledaliških igrach, delavskem gibanju, radikalnem gibanju, Hardingovi upravi, Coolidgevem režimu, stavgah, socialnih smereh, glasbi. Veselila se je koncertnih sezij. Čitala je ogromno število knjig in časopisov. Prečitala je večino marksistične literature, ki jo je mogla dobiti v angleščini. Znala je nemški in nekoliko francoski, a nobenega teh jezikov toliko, da bi mogla gladko čitati. Napisala je nekaj člankov o socialnih problemih in leta 1926. objavila dva članka v „The Weekly Criterion“. Zelo rada je poslušala, kadar ji je Seren pripovedovala o svoji mladosti, o svojem očetu in svoji materi. Ob po-

govoru, poslušanju, čitanju in pisanju je pozabila na tenis in ples; včasih je bila po cele ure fizično popolnoma mirna. Sploh se ni zavedala svoje ljubkosti, ki ni bila toliko v njenem obrazu, kakor v vsej njeni osebi.

Med njenim devetnajstim in enainvajsetim letom so se lastnosti, ki jih je podedovala po starših, pomešale v Marciji in bila je podobna i Rogerju i Sereni in nobenemu; bila je nekaj manj in nekaj več ko njen oče ali njena mati, manj in več ko oba skupaj. Bila je oseba, ki je stala trdno na svojih lastnih ravnih nogah, čudno podobna Sereni po svojem fizičnem in čuvstvenem ustroju in vendar čudno različna od nje; zelo podobna Rogerju v svojem umskem ustroju; vedela je večino stvari, ki jih je vedel on, in vendar jih je vedela drugače. Medtem ko je bilo njegovo mišljenje po večini plod minulih razočaranj v radikalnem gibanju, za njeno mišljenje ta razočaranja niso bila važna. Z dušo in telesom je pripadala sedanosti in bodočnosti. V celoti je bila plod uspešnega sodelovanja dveh zelo različnih ljudi, Židinj in Yenkija, katerih glavne skupne lastnosti so bili socialno razumevanje, strastnost in popolna poštenost.

Od leta 1922., ko je bilo Marciji šestnajst let, do leta 1927. je bil eden Adamsovih prijateljev umetnik Rex Hosford. Njegov oče, profesor v nekem novoangleškem collegeu, je bil skoraj vse življenje Rogerjev prijatelj, in ko je Rex po svoji prvi ločitvi prišel v New York, ga je Roger takoj sprejel v svoj družinski krog. Bil je prikupen, v bistvu celó sijajen človek, toda žrtev povojne dobe v U. S. A. Štel je trideset let. Marcia ga je od vsega začetka privlačevala. Toda ni še minilo leto dni, odkar je prišel v New York, ko se je nenadno poročil (z dekletom, ki jo je srečal v pivski družbi in ki je šlo še tisto noč z njim v posteljo) in deloma zaradi tega preživel tri leta razburjenega, nesrečnega življenja, dokler nista uredila ločitve. Medtem je začel preveč popivati in njegov cinizem je postal ostrejši. Marcia se je dostikrat smejala njegovim duhovitim domislicam, a včasih jo je njegov zagrenjeni humor nekoliko odbijal. Za njegovim cinizmom in bleskom in uspehom je videla nesrečnega človeka, polnega notranjih bojov, ki ima več denarja nego ga potrebuje, in sovraži okolico, ki mu daje njegov gmotni uspeh. Smilil se ji je.

Vse leto je prosjačil pri nji, vmes pa je imel razmerja z drugimi. Hotel jo je imeti, s poroko ali brez poroke. Nekoč je rekel, da misli, da mu bo poroka z njo vrnila ravnovesje, da bo premagal svojo „osebno nevrozo“. Predlagal je, da bo prenehal z risanjem in karikiranjem, z vsem „uspešnim“ delom, da pojmeta v Evropo ali v Mehiko in da bo slikal . . . kar je, kakor je pravil, želel delati od vsega začetka. V risanje da je zašel slučajno.

Včasih se je Marcia za trenotek poigrala z mislijo, da bi ga vzela. Občudovala je nekatera njegova dela. Tudi telesno jo je nekako privlačeval in mislila je, da ga bo nemara res vzljubila, kakor hitro bi se mu vdala. Očaral jo je; nikogar ni poznala, ki bi mu bil podoben. Ljubila je njegovo včasih sirovo, neposredno, potem spet satirično, ironično govorjenje, vendar je bila skoraj vedno, celo takrat, kadar je mislila, da bi se poročila z njim ali se mu vdala, nekako nezadovoljna z njim. Ni mogla soglašati z njegovim cinizmom, njegovo domišljavo, individualistično pozo nasproti življenju in svetu. Glavna njena misel o njem je bila, da je „zmeda“ — prikupen, pogosto zabaven človek, velikodušen, na neki površen način zelo pameten, toda zmeda; bala se je (in Roger in Seren sta se strinjala z njo), da je obsojen na vedno manj zadovoljivo življenje. Njeno poglavitno čuvstvo zanj je ostalo sočutje.

Rex je ponovno prosil, naj pride v njegov atelje, majhno lopo na strehi dvaindvajsetnadstropnega stanovanjskega poslopja na gornji Madison Avenueji. Nekega dne v zgodnji jeseni leta 1927. jo je srečal, ko je prišla iz Javne knjižnice, kjer je raziskovala nekaj za Rogerja. Šla sta po Fifth Avenueji, potem skozi Central Park. Ker je bil dan hladen, ji je prigovarjal, da naj pride k njemu v atelje, preden se vrne domov. Da bosta pila čaj, pa tudi, da ji hoče pokazati neko sliko, ki jo je pravkar dovršil.

Zanetil je ogenj v odprtem ognjišču, ukazal svojemu slugi Japoncu, naj prinese čaja in ruma, potem sedel poleg Marcije na nizek divan in, pozabivši na sliko, začel filozofirati o sebi in svojem delu. Smisel vsega govorjenja je bil, da je vse skupaj „ogromna neumnost“.

Potem, ko sta popila čaj, jo je spet začel prositi. Skril je obraz v njeno naročje. Skozi tenko krilo je Marcia čutila njegov dih na stegnih. Nato ji je spet pogledal v obraz in položil svoje roke na njena prsa: „Marcia, prosim . . .“

Nekaj je bilo v njegovih očeh, nekaka ponižnost (ki je bila le deloma ponižnost, deloma pa skoraj podzavestna tehnika zapeljevanja), kar ji je trenutno seglo v srce, v telo.

Ob njenem popuščajočem odporu jo je Rex začel s tresočimi se rokami slačiti, potem ji božal in poljubljal obraz in telo ter šepetal: „Lepa si, Marcia! . . .“

Trenotek ji je bilo vse to všeč.

Nato pa se mu je z nenadno, nepremišljeno, skoraj podzavestno kretnjo izvila, vstala in se začela oblačiti. Serenina fraza „nevrotična zadeva“ ji je prišla na misel.

„Žal mi je, Rex dragi, toda — toda ne morem.“ Bila je zelo nesrečna.

Rex jo je gledal dolgo časa z medlim, kislim nasmehom na obrazu. Marciji se je zdel nekako grotesken, aboten. Lase je imel zmršene, oči so mu stopile iz jamic. Naposled je z nesmiselno kretnjo, kakor da mu je vseeno, dvignil roko in štrknil s prsti. Šel je v kopalnico in se čez nekaj minut vrnil počesan, z rahlim, ciničnim nasmehom na obrazu, kadil cigareto in se delal, ko da se ni nič zgodilo. Njegovo vedenje je bilo zelo gladko in prijazno. Marcia je bila spet oblečena. Vzel je njene roke in jih galantno poljubil: „Mislim, da pojdem s prihodnjim parnikom v Pariz“, je rekel. Spremil jo je v dvigalu. Spodaj pri vratih je dejal: „Poslovi se zame pri Sereni in Rogerju. — Zbogom!“

Marcia ni verjela, da pojde v Pariz; dostikrat je govoril, da pojde v Mehiko, Italijo, na Kitajsko, v Grčijo. V podzemski železnici proti Bronxu je premagala svoj mučni občutek. Mislila je, da ta dogodek vendar ne bo razdril Rexovega prijateljstva do nje, Rogerja in Serene, čeprav ji je bilo prav za prav vseeno, če bi se tudi razdrlo. Ko se je Marcia spomnila dogodka v ateljeju, se ji je zdel Rex smešna in genljiva postava; brez dvoma je bil živčno razrvan človek. Za trenotek ji je prišlo na misel, da je simbol sodobne civilizacije. Potem se ji je spet zdela vsa stvar nekoliko smešna, brezpomembna.

Ko je prišla domov, je rekla Sereni: „No, mala, danes popoldne bi bil tvoj otročiček skoraj obležal in propadel. Pa ni — še je devica! Aleluja!“ Smejala se je in ji vse povedala.

„Ubogi Rex!“ je rekla Seren. „Pa sem vesela, da nisi. Rex ni zate — sicer pa mislim, da je komaj še za koga.“

Tri dni pozneje sta brali v „Herald Tribuni“, da je Rex Hosford prejšnjo noč odjadral v Francijo. Marcia ni verjela, da misli resno in ni omenila Sereni, da je rekel, da odpotuje. Pred odhodom je izjavil časnikarjem, da se bo stalno naselil v Parizu; da bo izvršil svoje risbe tam in jih pošiljal preko. Vendar se je devet mesecev pozneje vrnil, izjavil, da je Amerika norišnica in da se je zato vrnil — in kmalu potem se je ustrelil.

Novica o samoumoru je Marcio pretresla. Rex jih ni niti obiskal niti jim ni telefoniral. „Grozno mi je“, je rekla Sereni.

Seren je dejala: „Nekako zdelo se mi je, da bo nemara kedaj storil kaj takega. Pa nikar si zato ne razbijaj glave!“

Nekaj tednov je imela Marcia težak občutek, da je bila ona eden izmed vzrokov, čeprav ne poglavitni, da se je ubil. Ko sta se v začetku oktobra ona in Seren odločili, da pojdeta v Kalifornijo, je bila vesela prilike, da za nekaj časa zapusti New York.

V drugi polovici Coolidgeve dobe je Seren pritegnila Marcio v delavsko gibanje, kakršno je pač bilo, pa tudi lastna čuvstva in misli so jo gnale tja; bavila se je z delom za kontrolo rojstev, v proletarskih umetniških skupinah, z agitacijo za Sacca in Vanzettija. Kadar ni bila zaposlena z rednim šolskim obiskom, tipkanjem ali raziskavanjem za Rogerja (za katero je dobila majhno tedensko plačo, ki je zadostovala za njene osebne izdatke), je hodila s Sereno v Bayonne, v Brooklyn, v Fall River, ali na kakšno drugo trenutno nemirno fronto v ameriškem razrednem boju. Pomagala je Sereni pri nabiranju stavkovnih fondov. Opravljala je pisarniška dela pri raznih stavkovnih vodstvih.

II

Vlak je pripeljal v Los Angeles zgodaj dopoldne. Roger in Peter sta bila na postaji, da bi ju sprejela.

„Roger, dragec!“ je vzkliknila Marcia. Ona in Seren sta ga hkratu objele. „No, kako je našemu dečku?“ je vprašala Seren. Rogerjeve dolge, suhe roke so ju objele obe skupaj. Vsi trije so se smejali.

Peter je stal ob strani. Prišel je z Rogerjem na postajo v napetem pričakovanju.

Pogled na Marcio, zvok njenega glasu, njen smeh, so razburkali vse njegove čute. Srce mu je hitreje utripalo.

Marcia je imela tesen zelen sviter, pleteno jopico in krilo. Bila je razoglava in nosila kapico v roki. Petrove oči so v naglih požirkih vpijale vse črte njenega telesa: jasne obrise prs, beli vrat, ponosno držo glave in težki zavoj temnih las na tilniku. Opazil je, da se ne lepotiči.

Videl je očitno srečo v odnošajih med Rogerjem, Marcio in Sereno. Videl je sicer Sereno, ali ni prav opazil, niti kakšna je niti kaj ima na sebi, dokler ju ni Roger seznanil.

„No, to je lepo!“ je vzkliknila Seren. „Torej to je Peter Gale!“

Marcia ga je z enim samim pogledom vsega pregledala. „Hello, Peter Gale!“ Stresla sta si roke; oba sta nekoliko zardela. (Pozneje je on zatrjeval, da je ona prva zardela, ona pa, da je prav narobe.)

Seren je omenila: „Premišljevale sva, Marcia in jaz, ali vas bova videle. Roger nama je pisal, da vas je spet srečal. Zelo nama je ugajalo, kar ste lani pisali o njem. Odtlej so nama bile vaše stvari v časopisih vseč.“

Peter ni odgovoril ničesar. Seren mu je takoj ugajala. Njene oči so gledale naravnost, pošteno, prodorno. Čutil je njeno odkritosrčnost, toplino in živahnost. Režal se je v prijetni zadregi. Kar na mah se je čutil rešenega — vsaj za ta trenotek — vseh vplivov in učinkov skrbi in

muk zadnjih dni. Čutil se je jasnega, svobodnega, krepkega, zmožnega kakor nikoli poprej.

„No, pojdimo“, je rekel Roger.

Roger in Seren sta šla naprej.

„Tvoj mladi prijatelj“, je rekla Seren, „se mi zdi malce plašen. Pa mi je všeč. Ali si videl, kako je zardel?“

„Dà.“

„Rada imam plašne; celo večnost že nisem videla moškega, da bi zardel. In, ali si zapazil, Marcia je tudi nekoliko zardela.“

„Ne.“

„Prav gotovo je zardela“, je rekla Seren. „To mi je novo pri njej.“ Potem je dejala: „Rexova smrt jo je zelo razburila.“

„Peter je tudi pred kratkim doživel nekaj hudega. Ni popolnoma sam svoj.“

Peter in Marcia sta hodila nekoliko zadaj. Nosil je njen kovčeg. Oba sta bila malce v zadregi. Vsako toliko sta se spogledala. Peter se je nerodno režal. Živa rdečica je pokrila Marcijino jasno kožo. Bila sta tujca, ujeta v mešanico intimnih čuvstev in misli, ki so bile le na pol misli, še komaj to.

„Lepo je, da se seznanim z vami, Marcia.“

„Lepo je, da se seznanim z *vami*, Peter.“ Njen glas je zvenel malce zmedeno.

Zasmejala sta se.

„Zakaj se smejete?“

„Zakaj se pa vi?“

Skomignil je z rameni; ona tudi.

Peter je rekel: „Marcia‘ je lepo ime. Mislil sem tako, še preden sem vas spoznal. Vaš oče vas je nekajkrat omenil. Zdaj pa mislim, da je — kar vražje lepo.“

„Jaz sem pa kar nora za ‚Petra‘. In Seren tudi — moja mati.“

Spet sta se zasmejala.

Seren in Roger sta sedla zadaj, Marcia spredaj k Petru.

Vožnja do hotela je trajala dvajset minut in deloma vodila skozi velik cestni promet.

Ko se je začel avto pomikati, je ujel Peter bleščeči Marcijin pogled.

„... Marcia ...“

„Kaj?“

„Ljubim zvok vašega imena. Rad ga izgovarjam“

„Kakšen čuden dečko ste!“

„Čudno se počutim, zelo čudno. Čutim — vruga, rajši bom vozil.“
Skoraj bi bil zadel v avto pred seboj.

Nekaj časa sta molčala.

Peter se je počutil čudovito lepo; čutil se je lahkega, veselega, samozavestnega. Mislil je, da lahko reče Marciji skoraj vse. Stara igra med spoloma tu ni bila potrebna. Lahko je delal brez ovinkov. Želel je delati brez ovinkov.

„Poslušajte, Marcia, rad bi se sestal z vami.“

Pogledala ga je in zardela. „Kdaj?“

Peter je trepetal v notranjosti. „Danes. Takoj. Ne maram tvegati, da me kdo prehití, če me že ni kdo.“ Pomolčal je. Marcia ni rekla ničesar. Nadaljeval je: „Jaz — peljala se bova k obali ali v gore za Hollywoodom. Obedovala bova nekje. Lep, topel dan bo.“

„Mislim, da bi bilo sijajno. Pa ne takoj. Najprej se moram nekoliko počediti.“

„Prav, počakam vas.“

Ko se je ozrla po nečem na cesti, je obrnila tilnik proti Petru. Rekel je: „Ugaja mi, kako si češete lase.“

„Meni tudi.“

„Brez dvoma se zato tako češete?“

„Tako je, gospod Gale.“

Zasmejala sta se.

III

Okópána in preoblečena je prišla Marcia v Rogerjevo in Serenino sobo. Imela je lahek plašč in kapo. Žarela je.

„Hello, otroka!“

„Kam pa greš?“ je vprašala Seren.

„Ven.“ Marcia je objela Sereno in jo poljubila na lice. „Sestanek imam s Petrom Galeom!“ Objela je Rogerja in ga ugriznila v uho. „Sédita oba in poslušajta svojega otročička. Mislim, da bom ob Petru izgubila glavo. To se pravi, sem jo že. Vem, da je on ves nor name. Kako to vem? Vem pač, to je vse . . . Ven greva — na izlet; ne vem, kam.“

Roger se je smehljaj in pomežiknil.

Tudi Seren se je smehljala. „Kaj pa veš o njem?“

„Vse. Dober je. Čutim. Vem. Prinesel mi je kovčeg v sobo in me poljubil — in povem vama, čudovito je bilo. Dotaknil se me je“ — položila si je roke na prsa — „in sladko je bilo. Zavrtelo se mi je. Kadar me pogleda, se čutim vsa lepa od nog do glave.“

„Kaj pa bi rekla,“ je vprašala Seren, „ako bi izvedela na primer, da je njegov brat raketir?“

Marcia je pogledala njo, potem Rogerja.

Roger je rekel: „Sijajen dečko je, Marcia. Seren naj ti kar nič ne jemlje poguma.“

„Ali ti nisem rekla?“ se je obrnila k Sereni. „Raketir? Posluš', prekleto malo bi me brigalo, če bi bil njegov brat kardinal ali župan v Los Angelesu. To je zame vseeno... Torej na svidenje, Seren, dragica,“ poljubila jo je — „na svidenje, Roger, sladki“, poljubila je še njega.

„Kje je Peter?“ je vprašala Seren.

„Spodaj me čaka!“

„To ti je hitro delo!“ je rekel Roger.

„Prevražje hitro po mojem mnenju“, je rekla Seren.

„Ljubček,“ je rekla Marcia, „če ti ta naglica ni všeč, obtožuj ameriški tempo, strojni vek, kapitalistični sistem —“

Seren jo je prijela za roko. „Toda bodi previdna, Marcia — obljubi mi, ne ponesreči se — ne poroči se — mislim, da se ne moreš kar tako. In pridi kmalu nazaj!“

„Obljubljam, da se ne bova ponesrečila“, se je smejala Marcia.

Tudi Roger se je smejal; in naposled se je smejala tudi Seren, čeprav je majala z glavo. Zaklicala je za njo: „In ne pozabi, da moraš kaj jesti; saj si pila samo kavo v vlaku.“

Osem ur pozneje je zazvonil telefon v Rogerjevi in Serenini sobi. Roger je dvignil slušalko.

„Jaz sem, Roger — tvoja hči.“

„Kako ti gre, dete?“

„Sijajno! Očka, ljubim tega tvojega fanta Petra. Ne morem ti povedati, kako ga ljubim! In tebe ljubim, ker si bil dober z njim. Vse mi je povedal; vso povest — kakšno povest! — o svojem bratu — in Jacku Manesu — in Claudiji (pa mislim, da zanjo ti ne veš; to je bilo, preden te je srečal) — in o knjigi, ki jo je napisal, in knjigi, ki jo bo napisal — in, ljubček, čutim se tako sladko in neumno in čudovito. Pravi, da ne ve, kaj bi bilo z njim brez tebe.“

„Kdaj se pa poročita?“ je vprašal Roger.

Serenino uho je bilo pritisnjeno k Rogerjevemu. Marcia je odgovorila: „Menda kmalu — prej ko moreva. To je malenkost. Pa posluš', Roger: nocoj se ne vrnem v hotel —“

„Kaj?“ je vzkliknila Seren.

„Ali Seren posluša?“

„Dà, poslušam. Kaj misliš s tem reči, da se ne vrneš nocoj v hotel?“

„O, hudiča, ali hči ne more telefonirati z očetom, ne da bi njena mati poslušala in se vmešavala?“

Seren je ponovila: „Kaj misliš? —“

„S Petrom grem. Hišico ima ob obali. Mislim, da Roger ve za njo. Torej, noč bova prebila tam.“

„Toda, Marcia —“

„Nič ,toda Marcia', dragica. Jaz ljubim njega, on ljubi mene. Ne razumem, zakaj bi morala čakati in se mučiti. Peter bi bil ves nesrečen in jaz osebno mislim, da ni tako zelo važno, da bi moralo dekle pri dvaindvajsetih biti devica . . .“

„Toda čemu s tako naglico?“

„Povedala sem ti že, dragica, pritožuj se nad ameriškim tempom, strojnim vekom —“

„Pusti jo, Seren“, je rekel Roger.

„Očka goj¹, Roger, stari goj, povej tej moji židovski mamici, naj bo pametna in naj nikar ne skrbi. Hello, Seren! Ali me ne bi rajši vprašala, kaj sem kósila ali kaj podobnega pametnega, ali pa obesila slušalko?“

„Kje pa si?“

„V telefonski celici neke lekarne pri Santi Monici, ali nemara je Venice — ne vem.“

„Kje je Peter?“

„Zunaj v avtomobilu. Nikar ne skrbi, Serenity, vem, kaj delam.“

„Toda, saj ga komaj poznam“, je tožila Seren.

„Saj se tudi ne boš ti poročila ž njim, jaz se bom in jaz ga poznam.“

„Toda tvoja mati sem, in —“

„Nikar mi ne začenjaj s tem ,materinstvom', Serenity!“

Seren je bila napol nesrečna, napol se je zabavala. „Vem samo to, kar mi je Roger povedal o njem.“

„In kaj ti je pravil Roger?“

„Navdušen je.“

„No vidiš, kar verjemi Rogerju na besedo. Mislim, da si le jezna, ker se še nisi mogla osebno seznaniti ž njim. Jutri pa, če boš pridna, ti bom dala priliko in ti dovolila, da se seznaniš s svojim zetom. Kar se mene tiče, sva že zapečateni.“

„Ah, no, že prav . . .“

¹ „goj“ je hebrejska beseda, ki pomeni brezverca kristjana. Po Židih je zašla menda v vse evropske jezike, tudi v ameriško angleščino.

IV

Teden pozneje sta se Peter in Marcia poročila v uradu mirovnega sodišča v Glendori, malem mestecu blizu Los Angelesa. Neposredno nato sta se poslovila od Rogerja in Serene in se odpeljala z avtomobilom proti vzhodu — namenjena v Chicago, kjer je nameraval Peter nekaj tednov proučevati vire za svoj roman.

Rabila sta osem dni do Chicaga. Vozila sta povprečno 300 milj na dan . . . Californija, New Mexico, Oklahoma, Kansas, Missouri, Illinois . . . skozi sadovnjake, skozi puščave, preko gor, čez prerije, nad katerimi je visela jesenska otožnost . . . v solncu in skozi veter in zgodnji sneg; v večnem pogovoru, globoko srečna, topla, udobna; v pogovoru, molčeča, zasanjana. Na dolgih progah, na ravnih zapadnih cestah sta srečavala vozove ali videla hiše le vsaki dve ali tri ure. Petrov stroj, veselo brneč pod hladilnikom, je tekel kar sam.

Vsa zaverovana sama vase, pogovarjajoča se, smejoča se skupaj ali drug drugemu, sta komaj zapazila velike države, mesta in mesteca, ki sta se peljala skozi. Včasih nista vedela, ali sta v Californiji ali Arizoni, Oklahomi ali Kansasu, Kansasu ali Missouriju. A tu pa tam sta videla, včasih le mimogrede, stvari, ki so v njej nenadno zbudile občutek intenzivnega življenja in ljubezni do Amerike. Na primer barve daljnih gor v Moavijski puščavi oni popoldan, ko sta vozila skozi . . . V Arizoni sta se ustavila, da bi opazovala tenkonogo, vitko žrebe, ko je tekalo v krogu za veliko lesno blizu ceste, in ki sta mu rep in griva vihrala v oblaku rdečkastega prahu . . . Nekje v Novi Mehiki jima je pomahnila v pozdrav sivolasa Mehičanka v živordečem krilu in zelenem jopiču, ki je bosa sedela na skali ob poti s psom ob strani in čuvala čredo ovac, ter jima rekla nekaj po špansko . . . Nekoliko pozneje, tudi v Novi Mehiki, ju je pozdravil z veličastno kretnjo roke star Indijanec z ogromnim slamnikom, ki je hodil bos po prašni cesti . . . Prav preden sta prišla do mesta Oklahome, kjer sta prenočila, je Marcia prosila Petra, naj ustavi, da bi gledala na severnem nebu gromado od solnca obsijanih oblakov, ki se je zdela kakor žensko telo, zvito v spanju. Peter je rekel: „To si ti.“ Prižeta tesno drug k drugemu sta molče gledala, dokler ni postava izginila. Nekje v Kansasu so stopile Marciji solze v oči ob pogledu na mršavega konja s povešeno glavo, katerega obrisi so se odražali od zgodnjega večernega neba . . . In Petru bi se skoraj zgodilo isto, ko je gledal skupino skoraj golih jagnedi ob illinoiški reki . . .

Njun pogovor je bil tako pošten, kakor le more biti pogovor med dvema človekoma. Še prej, ko sta prispela v Illinois, sta vedela drug o drugem vse, kar je bilo vredno vedeti; in karkoli je rekel eden, je bilo

zanimivo, važno za drugega in je poglobilo njuno medsebojno srečo. Zdaj pa zdaj sta se spogledala malce v zadregi in se smejala. „Moj Bog, smešna sva,“ je vzkliknila Marcia, „tako nora . . . Pa je lepo. Nemara je prav ta norost strašno pametna.“ Peter je bil podobnih misli. Kadar se je zavedal, se je čudil samemu sebi; nikoli si ni mislil, da bi nekega dne mogel ali hotel tako govoriti z dekletom, tako odkritosrčno, tako idiotsko; in da bo tako srečen.

Milje in milje sta se razgovarjala resno: o Rexu Hosfordu in sodobni intelektualni in nravni zmešnjavi v Ameriki; o Petrovem slovenskem starem očetu in polindijanski stari materi; o njegovem prihodnjem romanu, o New Yorku in kako bosta tam živela; o volilnem boju med Hooverjem in Smithom, ki se je tedaj bližal koncu; o Saccu in Vanzettiju, o Mooneyu in Billingsu; o Rogerju in Sereni; o Ameriki in Rusiji; a večinoma sama o sebi . . .

Dobri so bili ti pogovori, včasih sijajni; izpodbujajoči za oba. Kadar sta molčala, si je Peter rekel: „Vraga, zdaj mislim, da sem ustaljen; kaj pa hočem še več?“ in položil desno roko okrog Marcije. In ona mu je tedaj odgovorila: „Zelo srečna bova — dolgo, dolgo časa, kaj ne, Peter?“

(Prevedla Olga Grahorjeva.)

PRINC RANOFER JADRA NA ZAPAD

NOVELA — BRANKO RUDOLF

Prižgal je električno luč in vsi štirje smo šli za njim. Najprej Branko, za njim Zdenka, potem jaz, poleg mene pa Olga. Imeli smo nekaj stopnic, ki so vodile navzdol v astronomsko dvorano. Šli smo po njih z mehкими gležnji in koleno ter se skoraj nezavedno opirali ob ograjo. Gledal sem Olgo, ki je korakala poleg mene. Brez dvoma se je bila ona najbolj vdala Silvijevim hipnotičnim močem. Obraz ji je bil tik ob moji rami; ostro sem ga videl; izražal je popolno izgubljenost. Oči so gledale, a bile so, kakor da ničesar ne vidijo. Polkrožne, začudene obrvi nad njimi so še podčrtavale nemoč tega lepega, pol ženskega, pol otroškega obraza. Majhne ustnice so bile narahlo odprte, ustnice, ki jim je ustrezala ona stara fraza davno orumenelih lirikov: ustnice kakor rožni listi. Vsa fina postava je bila popolnoma brez sile in prožnosti. Noge in goleni, ki so včasih stale tako čvrsto na smučeh ali se še isti dan z vso gotovostjo podile po teniškem prostoru, so sedaj brezmočno klecale. Za trenotek se mi je zasmilila. Dolgo časa pozneje sem razumel, da je bila